

Datum
2016-12-20

Diarienummer
2016-0189

Er referens
S2016/06793/FST

Socialdepartementet

Begränsningar i föräldrapenningen för föräldrar som kommer till Sverige med barn (SOU 2016:73) samt promemorian om förslag till ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) tillstyrker förslagen i betänkandet samt de förslag till ikraftträdande- och övergångsbestämmelser som anges i promemorian med följande kommentarer.

Åldersstegen i 12 kap. 12 § SFB

ISF anser att regeringen bör överväga att, i stället för de två ålderssteg som föreslås i 12 kap. 12 § SFB, införa en steglös avtrappning av föräldrapenningsdagar som mer exakt överensstämmer med den genomsnittliga användningen av föräldrapenning för barn födda i Sverige. ISF bedömer att de två ålderssteg som föreslås skapar en för stor tröskeffekt och att den så kallade överkompensationen kvarstår för barn som närmar sig två år i relation till barn som nyligen fyllt ett år, samt för barn som närmar sig fyra år i relation till barn som fyllt två år. Det blir även ett orimligt stort steg mellan barn som har kort tid kvar till sin ettårsdag respektive barn som precis har fyllt ett år vid det tillfälle de anses bosatta i Sverige.

Övergångsbestämmelser som anges i promemorian

Så som de föreslagna övergångsbestämmelserna är formulerade kan även familjer som blivit bosatta i Sverige före ikraftträdandet träffas av begränsningsregeln. Om föräldrapenning beviljats för tid före ikraftträdandet kommer dock föräldrapenningsdagar att lämnas enligt äldre bestämmelser. Valet att inte ta ut föräldrapenning för tid innan ikraftträdandet kan därmed få stora konsekvenser för rätten till föräldrapenning. Det är därför av stor vikt att Försäkringskassan når ut med information om regeländringen och övergångsbestämmelserna till samtliga de familjer som kommer att påverkas av ändringarna. Berörda familjer bör informeras om vilka förutsättningar som gäller och hur deras uttag kan påverka antal föräldrapenningsdagar de får rätt till.

Vikten av uppföljning

Regeländringen är neutralt skriven i förhållande till vilka som kommer att omfattas, men det står klart av utredningen att de flesta av dem som påverkas av förändringen är människor som beviljas asyl, eller anhöriga till dessa. Det innebär att de flesta som kommer att omfattas av regeländringen också kommer att omfattas av etableringsinsatser. ISF:s bedömning är att regelförslaget framför allt kommer att tidigarelägga och intensifiera tiden inom etableringsåtgärder, speciellt för kvinnor. Om de föreslagna begränsningarna verkligen förkortar tiden för etablering på arbetsmarknaden är dock ännu oklart. En begränsning av föräldrapenningen bör därför betraktas som en av flera komponenter som kan påskynda nyanländas väg mot en arbetsmarknadsetablering.

Om regeländringen införs är det av stor vikt att följa upp om den lever upp till syftet om en snabbare arbetsmarknadsetablering samt att utvärdera både sociala och ekonomiska effekter av begränsningarna i föräldrapenningen. Vidare är det väsentligt att det i Försäkringskassans statistik går att skilja ut ärenden enligt den nya begränsningsregeln för att möjliggöra utvärdering av förändringen i föräldraförsäkringen.

Barns bosättning mellan två tidsbegränsade uppehållstillstånd (sammanfattning, avsnitt 6.2, avsnitt 8 samt promemoria om förslag till ikraftträdande- och övergångsbestämmelser)

ISF anser att det kan finnas behov att klargöra hur Försäkringskassan bedömer barns bosättning vid "glapp" mellan två beviljade uppehållstillstånd. ISF ställer sig tveksam till om den beskrivning som ges i betänkandet motsvarar den tillämpning som finns hos Försäkringskassan.

I betänkandet och i promemorian anges, med hänvisning till HFD 2016 ref. 43, att familjer som bor Sverige vars uppehållstillstånd löper ut ska anses upphöra vara bosatta under tiden tillstånd saknas. Regelverket och praxis skulle dock även kunna tolkas som att ett barn som blivit bosatt i Sverige enligt 5 kap. 2 – 3 §§ SFB anses bosatt här så länge hen har sin egentliga hemvist i landet, även om inga bosättningsbaserade förmåner kan utbetalas under den tiden giltigt uppehållstillstånd saknas enligt 5 kap. 12 § SFB.

Hur man tolkar ett barns bosättning i denna situation kommer att påverka vilket utfall regeländringen får för familjer som beviljas tidsbegränsade uppehållstillstånd i Sverige. De föreslagna övergångsbestämmelserna kommer att säkerställa att familjer som börjat ta ut föräldrapenning innan ikraftträdandet inte får en minskning av antal föräldrapenningdagar till följd av att ett tidsbegränsat uppehållstillstånd löper ut. Men det bör klargöras hur regeländringen kommer att påverka familjer med tidsbegränsade

uppehållstillstånd som blir bosatta efter ikraftträdandet samt familjer som inte omfattas av övergångsbestämmelserna.

Detta kan illustreras med följande exempel: Ett elva månader gammalt barn blir bosatt i Sverige i augusti 2017. Eftersom barnet är under ett år kan föräldrapenning lämnas med 480 dagar. I september 2018 löper barnets tidsbegränsade uppehållstillstånd ut. Från och med oktober 2018 förlängs tillståndet. I oktober 2018 är barnet två år. Om barnet skulle anses bosatt "på nytt" från och med oktober kan enbart 100 dagar föräldrapenningdagar lämnas, oavsett hur många dagar föräldrapenning som betalats ut tidigare. Om barnet i stället anses bosatt under hela perioden i Sverige kan familjen få utbetalt de föräldrapenningdagar som inte förbrukats sedan tidigare från och med det datum uppehållstillståndet förlängts.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektör Maria Hemström-Hemmingsson. Elisabeth Rydberg har varit föredragande. I beredningen har också Susanne Fahlén och Joakim Söderberg deltagit.

Maria Hemström-Hemmingsson
Generaldirektör

Elisabeth Rydberg
Utredare